

106226 - extra toetskans

BESLISSING

van de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten inzake het bezwaar van

mr. X

advocaat te A,

vertegenwoordigd door mr. C.J. Forder,

advocaat te Amsterdam

(hierna: "belanghebbende"),

gericht tegen het besluit van de algemene raad van 4 september 2018. Met bedoeld besluit is het verzoek tot toekenning van een extra toetskans voor het examenonderdeel minor burgerlijk recht afgewezen door de algemene raad.

Procesverloop

1. Bij brief van 17 juli 2018 met bijlagen verzoekt belanghebbende met toepassing van artikel 3.19, negende lid, juncto het zesde lid, van de Verordening op de advocatuur (hierna: "Voda") een extra toetskans voor het examenonderdeel minor burgerlijk recht.
2. Bij brief van 4 september 2018, tevens verzonden per e-mailbericht van dezelfde datum, wijst de algemene raad het verzoek af.
3. Bij brief van 16 oktober 2018 maakt belanghebbende pro forma bezwaar tegen het besluit van 4 september 2018 van de algemene raad (hierna: "besluit"), aangevuld bij brief van 16 november 2018.

4. Bij brief van 7 december 2018 is belanghebbende meegedeeld dat de beslistermijn ingevolge artikel 7:10, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht met zes weken wordt verdaagd tot uiterlijk 8 februari 2019.

5. Bij brief van 12 december 2018 geeft belanghebbende een aanvulling op zijn brief van 16 november 2018 waarin de gronden van bezwaar uiteen worden gezet.

6. Belanghebbende is op 14 december 2018 namens de algemene raad gehoord door mr. B.J.M. de Leest, lid van de algemene raad, in aanwezigheid van mr. M.E. Veenboer, griffier. Belanghebbende verscheen in persoon, bijgestaan door zijn gemachtigde, en in aanwezigheid van zijn coach, mr. Y.

Toetsingskader

7. Artikel 3.19, negende lid, van de Voda bepaalt dat de algemene raad kan afwijken van het zesde lid van dit artikel (per onderdeel kan ten hoogste driemaal een toets worden afgelegd) als toepassing van deze bepaling leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard. Volgens de hardheidsclausule van artikel 3.19, negende lid, van de Voda kan in voorkomend geval eveneens worden afgeweken van het bepaalde in het vierde en het vijfde lid (behoud toetskans).

Het besluit

8. Met zijn verzoek van 17 juli 2018 tot toepassing van de hardheidsclausule van artikel 3.19, negende lid, juncto het zesde lid, van de Voda voert belanghebbende de volgende argumenten aan:

- belanghebbende had ruim voor de derde toetskans minor burgerlijk recht, alsmede tijdens de toets, een burn-out waardoor belanghebbende bij het afleggen van de derde toetskans niet in staat was om deze effectief te benutten;
- de Uitvoeringsorganisatie beroepsopleiding advocaten (hierna: "UO") heeft nagelaten belanghebbende te adviseren tot het indienen van een zogenoemd verzoek 'behoud toetskans'.

9. Op de volgende gronden wijst de algemene raad bij besluit van 4 september 2018 het verzoek af:

- ingevolge de vigerende regelgeving is een beroep op de hardheidsclausule voor een behoud toetskans alleen mogelijk voor de eerste twee toetskansen; de derde toetskans kan op een zelfgekozen moment worden afgelegd;
- belanghebbende is zelf verantwoordelijk om tijdig contact op te nemen met de UO of met de raad van de orde over zijn lichamelijke klachten en de mogelijke gevolgen daarvan voor de deelname aan de toetsen en zich ter zake te laten informeren;
- een verzoek tot behoud toetskans voor de eerste twee toetsgelegenheden is niet gedaan; overigens heeft belanghebbende geen omstandigheden aangevoerd voor de eerste en tweede toetsgelegenheid die zouden moeten leiden tot het oordeel dat sprake is van van buiten komend onheil;
- inschakeling van deskundige hulp is pas in een laat stadium gedaan;
- persoonlijke belangen van belanghebbende, waaronder zijn eigen financiële belangen, en het kantoorbelang wegen minder zwaar dan het algemeen belang van de kwaliteit van de advocatuur en een goede rechtsbedeling.

Behandeling van het bezwaarschrift

10. Hierna volgt eerst een beschrijving van de gronden van bezwaar (A). Vervolgens gaat de algemene raad in op de contacten die belanghebbende heeft gehad met de UO en de raad (B). Met inachtneming van genoemde contacten en hetgeen tijdens de hoorzitting op 14 december 2018 naar voren is gebracht door belanghebbende, zijn gemachtigde en zijn coach, bespreekt de algemene raad de gronden van bezwaar (C) om ten slotte tot een conclusie te komen.

Gronden van bezwaar (A)

11. Met zijn bezwaarschrift van 16 oktober 2018, aangevuld bij brieven van 16 november 2018 en 12 december 2018, voert belanghebbende aan dat het besluit in strijd is met het motiveringsbeginsel van artikel 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht en derhalve onrechtmatig. Belanghebbende verzoekt het bezwaar gegrond te verklaren en hem een extra toetskans voor de minor burgerlijk recht te geven. Ook verzoekt belanghebbende vergoeding van de proceskosten.

12. In bezwaar voert belanghebbende de volgende gronden aan:

- (i) er was sprake van van buiten komend onheil, waarover belanghebbende geen controle had;
- (ii) belanghebbende heeft tijdig de UO, zijn huisarts en psychologen geraadpleegd over zijn gezondheidsklachten;
- (iii) de UO heeft een verantwoordelijkheid jegens belanghebbende om hem tijdig te informeren over de (on)mogelijkheden betreffende het benutten van toetskansen in relatie tot zijn klachten.

Contacten met de UO, waaronder twee opleiders, de raad, de huisarts en de psycholoog (B)

13. Belanghebbende schrijft de UO bij e-mail van 9 februari 2018 dat hij eigenlijk al een jaar lang het idee heeft tegen een burn-out aan te zitten. Bij e-mail van 15 maart 2018 brengt belanghebbende de UO op de hoogte van de uitkomst van een scan (een stresstest) van de Movir, de arbeidsongeschiktheidsverzekeraar. In laatstgenoemd e-mailbericht deelt belanghebbende mee op 16 maart 2018 een afspraak te hebben met een psycholoog en op 18 maart 2018 een consult te hebben bij de huisarts.

14. Uit een verklaring van de huisarts van 22 mei 2018 blijkt dat belanghebbende sinds begin 2017 vermoeidheidsverschijnselen heeft en sinds begin 2018 klachten, passend bij burn-out.

15. Bij e-mail van 29 mei 2018 heeft belanghebbende ook zijn mentor binnen de raad van de orde op de hoogte gebracht van zijn klachten en bericht hem het volgende. Sinds begin 2017 loopt belanghebbende door drukte van werk en opleiding tegen zijn grenzen. In augustus 2017 heeft belanghebbende om die reden bloed laten prikken bij zijn huisarts, hetgeen niet leidde tot een specifieke diagnose. In december 2017 waarschuwt opleidingsmentor Z voor een burn-out. Op 8 februari 2018 wendt belanghebbende zich tot zijn opleidingsmentoren Z en Y tijdens welk gesprek hem wordt voorgehouden dat coaching wellicht tot oplossing van de problematiek zou kunnen leiden. Belanghebbende spreekt naar de raad toe uit de hoop te hebben dat de combinatie van psycholoog en coach zijn herstel zal bevorderen. Op 9 juli 2018 vindt het eerste gesprek met de psycholoog plaats.

16. Bij e-mail van 17 juli 2018 wendt opleidingsmentor Y zich tot de gemachtigde van belanghebbende en spreekt zijn zorg uit over belanghebbende. Naar het inzicht van mr. Y is belanghebbende zeer gemotiveerd voor de advocatuur, maar dat niet is uit te sluiten dat de

stress om met voldoende omzet de praktijk draaiende te houden om de kosten te dekken en om in zijn levensonderhoud te voorzien met daarnaast de extra inspanning om als ondernemer zonder goede begeleiding van een patroon zelf het advocatuurlijke wiel te moeten uitvinden, belanghebbende te zwaar is gevallen.

17. Desgevraagd bericht opleidingsmentor Z de gemachtigde van belanghebbende bij e-mail van 19 juli 2018 dat belanghebbende vanaf het begin van de opleiding, voorjaar 2016, een zeer gespannen indruk maakt en geen moment onbenut laat om te werken met telefoon en laptop. Tijdens het eerste evaluatiegesprek deelde belanghebbende mede veel druk te ervaren vanwege de grote hoeveelheid werk en de daaraan gerelateerde verantwoordelijkheid als stagiaire-ondernemer.

Bespreking gronden van bezwaar (C)

Algemeen

18. De hoofdregel met betrekking tot het aantal toetskansen is dat een stagiaire per onderdeel van het examen, bedoeld in artikel 9c, eerste lid, van de Advocatenwet, ten hoogste driemaal een toets kan afleggen. Ter beoordeling staat de vraag of de toepassing van deze bepaling in de situatie van belanghebbende leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard. Een beroep op de hardheidsclausule van artikel 3.19, negende lid, van de Voda kan slechts slagen als de onverkorte toepassing van het zesde lid van dit artikel leidt tot een buitensporig en daarom onaanvaardbaar resultaat. Een 'behoud toetskans' is niet mogelijk voor de derde toetskans, omdat die toets op een door de stagiaire zelf te bepalen moment kan worden afgelegd.

19. De tweede en derde toetskans zijn bedoeld als een herkansing van de eerste toetskans. De beperking van het aantal toetskansen per onderdeel van de BA is ingegeven door het belang dat wordt gehecht aan de kwaliteit van de advocatuur en daarmee het bevorderen van een goede rechtsbedeling. Om die reden is de algemene raad zeer terughoudend met het verlenen van een extra toetskans voor een examenonderdeel.

20. De hardheidsclausule is dan ook niet bedoeld als een extra toetskans in het geval de eerste drie toetskansen tot een onvoldoende resultaat hebben geleid. Slechts indien bij de drie met een onvoldoende resultaat afgelegde toetskansen is gebleken van een onbillijkheid van overwegende aard kan een stagiaire een extra toetskans vragen. Met haar uitspraak van 19 december 2018 (ECLI:NL:RVS:2018:4184) heeft de Afdeling

bestuursrechtspraak van de Raad van State bepaald het niet onredelijk te achten dat de algemene raad bij het toepassen van de hardheidsclausule een restrictief beleid voert.

Overmacht (i)

21. Belanghebbende voert aan dat sprake is van omstandigheden, waarop hij geen greep heeft. Belanghebbende heeft vaak last van fysieke spanningsklachten, irritatie, paniekaanvallen en concentratiestoornissen, samen te vatten als burn-outverschijnselen. Als gevolg daarvan presteert belanghebbende in de periode voorjaar 2016 tot voorjaar 2018 slecht. Slechts een examenonderdeel is behaald, terwijl belanghebbende in 2012 nog met goed gevolg zijn master aan de universiteit van Amsterdam heeft afgerond. Het kan dan ook niet anders dan dat overmacht de oorzaak is van zijn achterblijvende toetsresultaten, aldus belanghebbende.

22. De algemene raad merkt allereerst op dat een afgeronde universitaire rechtenstudie geen garantie is dat het examen, bedoeld in artikel 9c van de Advocatenwet, zal worden behaald.

23. Belanghebbende brengt in de stukken en ter zitting naar voren dat hij sinds begin 2017 met burn-outklachten kampt. De algemene raad leest evenwel in de verklaring van 18 juli 2018 van een tweetal psychologen dat de klachten van belanghebbende al vanaf eind 2016 aan de orde zijn en sindsdien geleidelijk zijn toegenomen. De algemene raad constateert dat deze lezing grotendeels overeenkomt met de na afloop van de derde toetsgelegenheid overgelegde verklaring van de huisarts van belanghebbende van 22 mei 2018. In die verklaring is opgenomen dat belanghebbende sinds begin 2017 vermoeidheidsklachten heeft. Klachten die vervolgens verergeren en passen bij een burn-out.

24. De algemene raad begrijpt dat het voeren van een eigen praktijk en het volgen van de beroepsopleiding een zware belasting is. Belanghebbende geeft ter zitting aan vele sollicitatiebrieven te hebben geschreven voordat hij als stagiaire-ondernemer in A de praktijk kon starten. Daaruit blijkt dat de advocatuur een weloverwogen keuze is geweest. Dat niet iedereen met de druk van het zelfstandig ondernemerschap even goed kan omgaan, is bekend, maar betekent niet à priori dat daarmee kan worden vastgesteld dat sprake is van overmacht, leidend tot een onbillijkheid van overwegende aard met als ultieme uitkomst de mogelijkheid van een extra toetskans.

25. Ook het feit dat de tussen de patroon en belanghebbende bij aanvang van het patronaat gemaakte afspraken tussentijds eenzijdig door de patroon ten detrimente van belanghebbende worden gewijzigd, is weliswaar een onwenselijke situatie, maar wordt door de algemene raad niet gekwalificeerd als overmacht in de zin van een onbillijkheid van overwegende aard als bedoeld in artikel 3.19, negende lid, van de Voda. In voorkomend geval wordt van een stagiaire, en zeker van een ondernemer als belanghebbende, die zelfstandigheid en d t inzicht verondersteld dat de stagiaire hierover in contact treedt met de patroon, de raad of de UO, voor zover die omstandigheden ook hun weerslag hebben op de opleidingsresultaten.

26. Als stagiaire-ondernemer heeft belanghebbende ingevolge artikel 3.12 van de Voda in zijn ondernemingsplan aangegeven over een passende kredietfaciliteit te beschikken. Artikel 3.11 van de Voda bepaalt dat de kantoororganisatie zodanig moet zijn ingericht dat de stagiaire-ondernemer naast de praktijkuitoefening ook tijd heeft voor de opleiding. Uit de rapportage van 18 juli 2018 van twee psychologen blijkt dat belanghebbende het opstarten van een eigen praktijk en het tegelijkertijd volgen van de beroepsopleiding zwaar valt. Nu belanghebbende deze keuze bewust heeft gemaakt en bekend wordt geacht met (on)mogelijkheden van een dergelijke praktijkuitoefening kan naar het inzicht van de algemene raad niet worden gesproken van een buitensporigheid, leidend tot een onbillijkheid van overwegende aard.

Tijdige raadpleging van deskundigen (ii)

27. Anders dan uit eerdergenoemde rapportage van de twee psychologen van 18 juli 2018, gericht tot de huisarts van belanghebbende, zou kunnen worden afgeleid, legt belanghebbende de oorzaak van zijn lichamelijke klachten en daarmee van de achterblijvende opleidingsresultaten, niet bij de raad, maar bij zijn patroon die zijns inziens niet de begeleiding geeft die van een patroon mag worden verwacht.

28. De algemene raad merkt op dat waar belanghebbende in zijn brief van 12 december 2018 aangeeft dat zijn burn-out wordt veroorzaakt door de slechte begeleiding van zijn patroon, het op de weg van belanghebbende had gelegen daarover tijdig contact op te nemen met de (mentor binnen de) raad. Dit geldt temeer, omdat, zoals mr. Y ter zitting uiteenzet, belanghebbende is gebleken dat al eerder twee stagiaires tussentijds bij het kantoor van zijn patroon zijn vertrokken. Ook het feit dat de raad het patronaat van de reeds op leeftijd zijnde beoogde patroon heeft goedgekeurd, is naar het oordeel van de algemene raad geen doorslaggevend argument in het voorliggende bezwaar. Belanghebbende heeft immers de raad zelf om goedkeuring van deze patroon en de stage

verzocht. Het had op de weg van belanghebbende gelegen zich te realiseren dat iemand op deze vergevorderde leeftijd mogelijk niet de meest geëigende patroon is. De door mr. Y ter zitting overgelegde 'getuigenis' van een eerdere stagiaire bij deze patroon doet aan de eigen verantwoordelijkheid van belanghebbende niet af.

29. Voorts constateert de algemene raad dat belanghebbende zich eerst bij e-mail van 29 mei 2018, derhalve ruim na de derde toetskans van 7 april 2018 en na elf behaalde onvoldoende toetsresultaten, tot zijn mentor binnen de raad wendt. Van een zelfstandig ondernemer als belanghebbende mag ook onder de gegeven omstandigheden worden verwacht dat hij eerder met de raad in contact was getreden. Door dat na te laten, heeft belanghebbende het risico genomen in deze situatie terecht te komen en als gevolg daarvan het risico te hebben aanvaard de derde toetskans niet te behalen, welk risico niet kan worden verlegd via een extra toetskans.

30. Waar belanghebbende aanvoert tijdig contact te hebben opgenomen met zijn huisarts en psychologen merkt de algemene raad het volgende op.

31. Uit het overzicht van 7 december 2018 van de huisarts blijkt dat belanghebbende, die in het voorjaar van 2016 is gestart met de beroepsopleiding, in augustus 2017 zijn huisarts heeft geconsulteerd over zijn vermoeidheidsklachten. Op dat moment, zo blijkt uit het overgelegde toetsoverzicht, had belanghebbende van de acht toetsen er slechts een met een voldoende resultaat afgelegd en was al de helft van de driejarige stagetermijn verstreken. Voorts blijkt dat belanghebbende pas in maart 2018 zijn huisarts weer consulteert over zijn lichamelijke klachten en pas na de toetsdatum van 7 april 2018 regelmatig contact heeft met zijn huisarts. De huisarts geeft in het overzicht bij de datum van 4 mei 2018 aan dat belanghebbende sinds februari 2018 dagelijks paniekaanvallen heeft. In mei 2018 volgt verwijzing naar de psycholoog.

32. Gelet op deze medische tijdbalk in relatie tot de inschrijving op het tableau en de start van de beroepsopleiding in combinatie met de toetsresultaten kan naar het inzicht van de algemene raad niet worden gesproken van een tijdige inschakeling van (medisch) deskundigen. De algemene raad ziet zijn standpunt bevestigd met de op verzoek van belanghebbende aan laatstgenoemde gerichte e-mailberichten van zijn beide opleidingsmentoren van respectievelijk 17 en 19 juli 2018.

Verantwoordelijkheid van UO (iii)

33. Uit de zojuist genoemde e-mails van de opleidingsmentoren blijkt dat al vroegtijdig was opgevallen dat belanghebbende een gespannen indruk maakte en zich onttrok aan de opleidingsgroep. Met belanghebbende zijn (in)formele gesprekken gevoerd waarbij hij is geattendeerd op de risico's van een burn-out. Naar aanleiding van een van die gesprekken heeft belanghebbende per e-mail van 9 februari 2018 contact opgenomen met de UO en gevraagd naar de mogelijkheden om binnen het kader van de opleiding coaching te krijgen. In daaropvolgende mailberichten is hierover nadere informatie aan belanghebbende verstrekt. In het e-mailbericht van 21 februari 2018 geeft de UO aan dat als belanghebbende het gevoel krijgt dat zijn opleiding gaat lijden onder zijn gezondheidsklachten het belangrijk is dat belanghebbende contact opneemt met de UO voor nadere begeleiding. Het is echter aan belanghebbende zelf om concrete stappen in dit traject te zetten, hetgeen pas in een laat stadium door belanghebbende is gebeurd.

34. Op 15 oktober 2016 en op 10 april 2017 heeft belanghebbende zijn eerste en tweede toetskans benut voor de minor burgerlijk recht. Zoals hiervoor reeds is aangegeven, is de UO toen niet gebleken van feiten of omstandigheden die aanleiding hadden kunnen zijn tot een vermoeden van burn-out. Ook belanghebbende had op dat moment nog geen aanleiding te denken aan burn-out. Waar gebruikelijk is dat per kalenderjaar twee toetsgelegenheden zijn voor een examenonderdeel valt het de algemene raad op dat belanghebbende niet heeft deelgenomen aan de tweede toetsgelegenheid van 2017. De algemene raad leidt daaruit af dat belanghebbende op de hoogte was van de systematiek van artikel 3.19 van de Advocatenwet, volgens welke het derde toetsmoment binnen de daartoe bestaande mogelijkheden door de stagiaire zelf mag worden bepaald. Met de wetenschap dat de stagetermijn in februari 2019 expireerde, had belanghebbende zelfs nog kunnen opteren voor een later toetsmoment dan 7 april 2018.

35. Standaard is dat in de berichtgeving door de voorzitter van de examencommissie in het geval van een onvoldoende uitslag voor een eerste herkansing de stagiaire wordt meegedeeld dat deze nog een herkansing heeft. Vervolgens wordt de datum van de eerstvolgende herkansing genoemd en aangegeven dat de stagiaire voor die toetsgelegenheid wordt aangemeld. Voorts wordt meegedeeld dat als de stagiaire besluit niet deel te nemen aan die eerstvolgende toetsgelegenheid dat door te geven aan het secretariaat van de examencommissie. Ook wordt vermeld wanneer de dan volgende toetsgelegenheid – onder voorbehoud – is voorzien. Daarbij wordt de stagiaire erop opmerkzaam gemaakt dat deze zijn stagetermijn in de gaten dient te houden.

36. Gelet op het grote aantal stagiaires kan en mag niet van de UO worden verwacht dat deze zich uit eigener beweging tot belanghebbende wendt om te informeren naar diens omstandigheden, zo de UO al bekend zou zijn met de ernst van de situatie op of rond de toetsdatum van 7 april 2018. Nu uit het patiëntendossier blijkt dat belanghebbende sinds februari 2018 dagelijks last heeft van paniekaanvallen, had het op de weg van belanghebbende dan wel van zijn patroon gelegen om in contact te treden met de raad en de UO om overleg te plegen over het afleggen van de nog resterende toetskansen in verschillende examenonderdelen. Deze verantwoordelijkheid kan niet zonder meer worden neergelegd bij de UO.

37. Niettemin is de UO belanghebbende behulpzaam geweest, zoals hiervoor is aangegeven. Daaraan is door de UO een vervolg gegeven op 11 april 2018, derhalve na de litigieuze toetsdatum van 7 april 2018. Op 11 april 2018 is namelijk een medewerkster van de UO aangewezen als begeleider van belanghebbende waarbij is afgesproken dat belanghebbende per toets beziet wat hij aan kan. Ondanks die speciale begeleiding is belanghebbende, zo blijkt uit het overgelegde toetsoverzicht, reeds op 7 mei 2018 opgegaan voor de herkansing forensisch bewijs, hoger beroep en cassatie en bijstand rondom het (politie)verhoor. Ook voor dit examenonderdeel behaalde belanghebbende een onvoldoende. Een verwijt in de richting van de UO lijkt dan ook niet op zijn plaats.

38. Ten slotte merkt de algemene raad nog op dat belanghebbende in zijn brief van 17 juli 2018 heeft aangegeven dat hij op 7 april 2018 merkte dat het niet goed ging. Hij had last van paniekaanvallen en van een verstoorde concentratie. Op dat moment had belanghebbende nog kunnen stoppen met de toets en had aan een surveillant kenbaar kunnen maken wat er aan de hand was. Voortzetting van de toets houdt nu eenmaal het risico in dat de toets niet wordt behaald.

Conclusie

39. De algemene raad leidt uit de overgelegde stukken en de mondelinge toelichting daarop af dat belanghebbende ten tijde van de eerste en tweede toetsgelegenheid nog geen feiten of omstandigheden bekend waren, respectievelijk onderkend werden, die aanleiding hadden kunnen zijn om met inachtneming van artikel 4 van de Beleidsregel opleiding en toetsen BA een beroep te doen op de hardheidsclausule van artikel 3.19, negende lid, van de Voda om te komen tot een behoud toetskansen. De eerste twee toetskansen gaven derhalve geen aanleiding voor toepassing van de hardheidsclausule en kunnen dan ook als reële toetskansen worden aangemerkt.

40. Belanghebbende heeft bewust gekozen voor het vrije ondernemerschap met de daaraan gerelateerde financiële risico's en druk van eigen acquisitie naast het volgen van de beroepsopleiding. Voorts heeft belanghebbende zelf de raad verzocht goedkeuring te hechten aan de stage en zijn patroon. Dat een en ander om verschillende redenen een teleurstelling voor belanghebbende betekende met de daaraan gerelateerde spanningen, is begrijpelijk, maar kan derden om de hierboven aangegeven redenen niet worden tegengeworpen nu belanghebbende hierin primair een eigen verantwoordelijkheid heeft. Daarnaast is gebleken dat belanghebbende kennis had van de in artikel 3.19, negende lid, van de Voda neergelegde systematiek ter zake van de derde toetskans.

41. De algemene raad concludeert dat belanghebbende drie keer een reële toetskans heeft gehad voor het examenonderdeel minor burgerlijk recht. Toepassing van het bepaalde in artikel 3.19, zesde lid, van de Voda leidt dan ook niet tot een onbillijkheid als bedoeld in artikel 3.19, negende lid, van de Voda. Van beweerdelijke strijd met het motiveringsbeginsel is de algemene raad niet gebleken. Van een onrechtmatig besluit is dan ook geen sprake. Het verzoek om in aanmerking te komen voor een extra toetskans voor de minor burgerlijk recht is daarom terecht afgewezen.

Beslissing

Het bezwaar is ongegrond en het verzoek tot vergoeding van de kosten wordt ingevolge artikel 7:15, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht afgewezen.

Overeenkomstig de door de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten genomen beslissing,

Voor deze,

mr. R.G. van den Berg
algemeen secretaris

Aldus gedaan te Den Haag op 4 februari 2019

Tegen deze beslissing kunnen belanghebbenden binnen zes weken na bekendmaking van deze beslissing beroep instellen overeenkomstig de bepalingen van hoofdstuk 8 van de Algemene wet bestuursrecht.

Deze beslissing is verzonden op 5 februari 2019

Bijlage: proces-verbaal van de hoorzitting d.d. 14 december 2018